

7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Статті 212-214. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show /2755-17/para05072#o5072>

8. Пояснювальна записка до Звіту про виконання Державного бюджету України за 2009 рік. Міністерство фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=276024&cat_id=244333

ПОДАТКОВА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Ручкіна В.М., к.е.н., доцент
ПВНЗ «Європейський університет», Донецька філія

Розвиток податкової системи України в умовах глобалізації економічних відносин потребує адаптації до міжнародного рівня. Актуальним питанням залишається детінізація економіки України. Відповідно до статистичних даних, спостерігається скорочення тіньового сектору економіки до 15 %, що є позитивним моментом, який сприяє розвитку держави. Одним із ефективних засобів збільшення податкових надходжень до державного бюджету є механізм впровадження комплексу дій щодо формування відповідного інституційного середовища для розвитку національної податкової системи та скорочення паралельних неконтрольованих фінансових потоків в економіці. При цьому, роль податкової культури в інституціонально-еволюційному аспекті розвитку податкової системи України є досить вагомим.

Інституціонально-еволюційна теорія розмежує поняття інституту, культури та поведінки індивідуума. Інститути це стимули і обмеження, які суспільство накладає на індивідуальну поведінку людини, культура – це переконання, цінності та знання, які передаються соціально та обумовлюють поведінку людини [с.35].

Інституційне середовище являє собою сукупність інституцій, які мають формальну та неформальну структуру, і виступають в якості стимулів і обмежень, які суспільство накладає на поведінку індивіда.

Інституційне середовище податкової системи держави включає сукупність законодавчих, економічних та культурних інституцій.

Законодавчі інституції формують нормативно-правову базу у податковій сфері стосовно функціонування податкових інститутів, визначають правовий режим оподаткування, індикатори ефективності діяльності податкових інститутів.

Економічна складова інституційного середовища стимулює діяльність суб'єктів господарювання за допомогою інструментів податкової політики, а саме використання гнучких податкових ставок, податкових пільг, спрощеної системи оподаткування.

Культурна складова інституційного середовища податкової системи включає наступні основні елементи: податкову обізнаність населення, професійну самосвідомість та етику ведення бізнесу. Роль культурної складової податкової системи є досить суттєвою.

Під податковою культурою треба розуміти переконання, цінності, знання, які передбачають своєчасну сплату податків і обов'язкових відрахувань відповідно до умов діючого законодавства держави. Рівень податкової культури проявляється через податкову дисципліну. Податкова дисципліна формує та розвиває етичні і фінансові здібності платників податків стосовно виконання його податкових зобов'язань.

В сучасних умовах стратегічним напрямком модернізації Податкової служби України, є впровадження податкової культури. Ця програма реалізується за допомогою формальних і неформальних інституцій. Формальні інституції включають реформування податкового законодавства і його відповідність міжнародним нормам права та ведення бізнесу (наприклад, запропоновано на законодавчому рівні регулювання трансфертного ціноутворення для міжнародних угод, яке направлено на ефективну протидію використанню трансфертних цін в угодах із пов'язаними особам із метою ухилення від сплати податків та виведення капіталу за кордон). Запропонований механізм трансфертного ціноутворення створює додаткові гарантії захисту прав сумлінних платників податків на території України, зокрема, великих корпорацій, за допомогою забезпечення справедливих конкурентних умов.

Неформальні інституції включають інформаційно-аналітичну роботу та створення сервісних послуг для платників податків: консультаційні центри, пульс податкової служби, безкоштовне надання електронних ключів для подання звітності платників податків, роз'яснювально-виховну роботу серед молоді. Такі інституції зменшують транзакційні витрати та дозволяють максимально взаємодіяти економічним суб'єктам на ринку.

В сучасних умовах існують певні проблеми формування та розвитку податкової культури. По-перше, у населення достатньо низький рівень переконання в необхідності сплати податків. По-друге, не достатній зворотній зв'язок між платником податків і державою. Державна податкова служба проводить активну роз'яснювальну роботу стосовно обов'язків платника податків, його відповідальності, але в той же час, не достатньо приділяє інформаційну увагу витратам, які здійснюються за рахунок сплачених податків. Тобто наявним є слабкий «зворотній зв'язок» між платником податків і державою, що знижує ефективність впровадження податкової культури. Необхідно проводити активну

роз'яснювальну роботу стосовно прав платника податків та виконання державою, покладених на неї функцій відповідно до діючого законодавства.

Формування податкової культури безпосередньо пов'язано з процесами реформування національної економіки України. Проведення заходів дерегуляції у сфері організації підприємницької діяльності, створення сприятливого бізнес-клімату дозволяє збільшувати кількість економічних суб'єктів та формувати додаткові джерела доходної частини бюджету у формі податкових відрахувань даних суб'єктів.

Позитивним є проведення активної державної політики детінізації економіки і акумулювання значних грошових потоків в фінансовій системі України. Слід зазначити, що в окремих випадках, можуть функціонувати паралельні фінансові потоки, які можуть ставати достатньо великими і створювати так звані паралельні економіки. В наслідок цього, з одного боку, держава втрачає додаткові надходження, з іншого боку – зростають трансакційні витрати. Найвним прикладом є національна система охорони здоров'я, яка потребує кардинальних перетворень. Хоча в Конституції України задекларовані безкоштовні медичні послуги для громадян держави, але «де факто» громадяни прямо або опосередковано сплачує ці послуги. Маємо ситуацію, коли, з одного боку – держава фінансує охорону здоров'я за рахунок доходів бюджету, з іншого – формується паралельний фінансовий потік, який не контролює держава, і як наслідок – опосередковане використання бюджетних коштів з метою отримання приватного прибутку.

Вирішення даної проблеми можливо за допомогою комплексного підходу з урахуванням правових та економічних методів на основі системи обов'язкової медичного страхування. Введення обов'язкової системи медичного страхування та запровадження відповідного податку дозволить виявити додаткові джерела доходів та направити кошти паралельних фінансових потоків до бюджету держави. Комплексне вирішення проблеми дозволить сформувати світогляд стосовно необхідності медичного страхування у суспільстві та підвищити рівень сумлінності платника податків.

Таким чином, формування та розвиток податкової культури відбувається за допомогою формальних і неформальних інституцій. Формальні інституції створюють законодавчу платформу відповідно до міжнародних норм і правил ведення бізнесу, та забезпечує прозорість. Неформальні інституції є платформою переконань, цінностей, знань, що дозволяють підвищувати рівень податкової обізнаності та соціальний статус платника податків. Активізація процесів реформування національної економічної системи буде сприяти скороченню паралельних фінансових потоків та формуванню додаткової доходної бази бюджету. Активні заходи щодо підвищення податкової культури з боку органів

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інституціональні та еволюційні проблеми розвитку фінансово-кредитних систем», 18 – 19 квітня 2013 року, м. Донецьк

державної влади повинні мати зворотній зв'язок. Забезпечення не тільки обов'язків, а і прав платника податків буде сприяти підвищенню податкової культури серед населення держави. Формування податкової культури в суспільстві і проведення відповідних реформ дозволять стимулювати розвиток національної економіки України.

Перелік посилань

1. Джоэль Мокир. Культура, институты и экономический рост / [Електронний ресурс] – Режим доступу :http://uisrussia.msu.ru/docs/nov/sr_econ/2011/2/2_2011_2.pdf

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ритікова К.А., асистент

Донецький національний технічний університет

Необхідність охорони навколишнього природного середовища визначається всім цивілізованим світом і пояснюється масштабами екологічних збитків. В світовій практиці застосовуються два різновиди економічних методів регулювання екологічної сфери - цінове, або податкове, регулювання і власне ринкові механізми. Основоположниками підходу до використання цінових і податкових важелів в ресурсозберігаючій діяльності були А. Пігу, А. Маршалл, пізніше - Дж. Мід та ін. На практиці екологічні податки у багатьох випадках цілеспрямовано використовуються лише для збільшення податкових надходжень, ніж для створення стимулів до зниження забруднюючих викидів.

Екологічні податки в тій або іншій формі існують в усіх економічно розвинених країнах. Вперше необхідність їх застосування на офіційному рівні була підтверджена в 1-шій Програмі дій Європейського союзу з охорони довкілля (1973 р.). Це було пов'язано з реалізацією принципу "забруднювач платить". Активізація уваги до екологічних податків і платежів в країнах Європейського союзу відбувалася з другої половини 80-х років ХХ століття у зв'язку з переходом в області охорони довкілля від командно-адміністративних до економічних методів управління.

Існуючий в Україні механізм фінансування природоохоронної діяльності не забезпечує в повному обсязі можливості вирішення сучасних задач. Для вирішення екологічних проблем була створена трірівнева система фондів охорони навколишнього природного середовища (державний, обласний та місцевий рівні), головною задачею якої була